

CILVĒKU TIRDZNICĪBA NAV TIKAI PAGĀTNE, BET ARĪ TAGADNE

Kristīne Pastore

Lai arī termins “cilvēku tirdzniecība” līdz mūsdienām atnācis no verdzības laikiem, tas nav zaudējis aktualitāti, bet gan atvērtās pasaules laikā uzņem jaunus apgriezienus, apdraudot personu brīvību, drošību un arī dzīvību. Lai pasargātu mūsu cilvēkus no personām, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību, Liepājas pašvaldība ir iesaistījies projektā “Stiprinot pašvaldību lomu darbam cīņā ar cilvēku tirdzniecību” (STROM II)*. Ir paveikti konkrēti darbi, lai ierobežotu šo ļaunumu un palīdzētu cilvēkiem, kas nonākuši cilvēku tirgotāju nagos.

Liepājas pašvaldība jau 2003.gadā, iesaistoties projektā „Cilvēku tirdzniecības novēršana, izmeklēšana un upuru repatriācija”**, kura autori ir International Organization for Adolescents /ASV/, izveidoja starpinstucionālu speciālistu grupu no speciālistiem, kuri savā tiešajā darbā var nonākt tiešā saskarē gan ar cilvēku tirdzniecības upuriem, gan šo upuru vervētājiem, gan izglītot sabiedrību un potenciālos upurus par riskiem iekļūt vervētāju tīklos, kā arī sniegt palīdzību cilvēkiem, kas par šādiem upuriem jau kļuvuši. Liepājas pašvaldības starpinstucionālās speciālistu grupas cīņā ar cilvēku tirdzniecību koordinatore ir Liepājas pašvaldības administrācijas sabiedrības pārvaldes speciāliste Brigita Dreīze.

Lai gan šķiet, ka verdzības laiki ir palikuši senā pagātnē, B.Dreīze norāda: mūsdienu cilvēktirdzniecības formas savā dziļākajā būtībā nav mainījušās, bet gan mainījušies paņēmieni, kā savervēt upurus. Cilvēku tirdzniecība ir mūsdienu verdzības forma, kurā personas, visbiežāk sievietes un meitenes, ar varu, draudiem, spaidiem vai krāpšanu tiek izmantotas darbam, seksuālai ekspluatācijai un verdzības nolūkos. Bet tikpat labi tie ir dažāda vecuma vīrieši, kas kļuvuši par darba devēju vergiem. Cilvēku tirdzniecība ir starptautiska problēma, kurā iesaistīta gandrīz katra pasaules valsts - vai nu kā pārdoto cilvēku saņēmējvalsts, vai arī kā nosūtītājvalsts.

ZINĀŠANAI

Izplatītākās mūsdienu cilvēku tirdzniecības formas:

- seksuālā ekspluatācija;
- piespiedu darbs;
- izmantošana noziedzīgās darbībās;
- fiktīvās laulības;
- orgānu izņemšana.

Avots: www.cilvektirdznieciba.lv

Liepājas pašvaldības starpinstitūciju speciālistu darba grupu jeb starp profesionāļu komandu vada Liepājas pilsētas virsprokurors Atis Dzērvēns. Grupas sastāvā strādā pārstāvji no Liepājas pilsētas pašvaldības (sabiedrības pārvaldes speciālists), Prokuratūras, Pašvaldības policijas nepilngadīgo lietu nodaļas, Izglītības pārvaldes bērnu tiesību aizsardzības nodaļas, Bāriņtiesas, Kriminālpolicijas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Nodarbinātības valsts aģentūras EURES nodaļas, Valsts robežsardzes Liepājas pārvaldes imigrācijas dienesta, Sociālā dienesta, Kurzemes apgabaltiesas, Liepājas Universitātes un pilsētas laikraksta. Tās dalībnieki uztur sakarus gan ar pašvaldības, gan valsts institūcijām, sniedzot savu vērtējumu par problemātiku, mudinot turpināt cīņu ar cilvēku tirdzniecību un iesaka arvien jaunus paņēmienus, lai uzlabotu pasākumu efektivitāti. Grupas sastāvs tās pastāvēšanas gados kļuvis pat plašāks, jo, kā uzsver B. Dreīze, darba procesā piesaistīti vēl citu institūciju pārstāvji, kuru iesaistīšanās un kompetences ir būtisks ieguldījums kopējā darbā. Visi grupas dalībnieki ir piedalījušies neskaitāmos semināros un konferencēs, diskusijās, t.sk. arī publiskās un masu medijos. Semināri un apmācības notikušas gan ar mērķi iepazīstināt ar cilvēku tirdzniecības tik dažādajām *sejām* – kā atklātajām, tā slēptajām, gan apzināt katras speciālistu pārstāvētās institūcijas resursus cīņā ar cilvēku tirdzniecību un iespējas sniegt palīdzību tās upuriem, kā arī indentificēt vervētājus.

„Starpinstucionālās darba grupas profesionāļu komanda strādā divos līmeņos,” skaidro B.Dreīze. „Pirmkārt, grupas locekļi ir apmācīti strādāt ar cilvēktirdzniecības upuriem.” Lai to veiksmīgi īstenotu,

Ļoti svarīga ir uzticības veidošanās starp grupas dalībniekiem, tiešas un nepastarpinātas komunikācijas esamība arī citu institūciju speciālistu sadarbībā, dažādie skatījumi uz cilvēku tirdzniecības problēmu caur komandas locekļu padziļinātām zināšanām un ieskatiem problēmā, kā arī redzējums, kā paplašināt problēmas risināšanu, meklējot dažādas alternatīvas. „To visu mācījāmies gan semināros, gan pavisam praktiskās nodarbībās, izspēlējot dažādus scenārijus un pēc tam tos izvērtējot un analizējot,” stāsta B.Dreiže.

„Otrkārt, darba grupas speciālisti piedalās programmu izstrādē, likumdošanas pilnveidošanā atbilstoši mūsu reģiona vajadzībām un koordinē cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzību pašvaldībā,” turpina grupas koordinatore, piebilstot: mūsu pirmais un galvenais uzdevums tomēr ir informēt dažādus sabiedrības slāņus par to, kā nenokļūt vervētāju slazdos, kas ir tik viltīgi un dažkārt ļoti grūti atpazīstami. Tāpēc preventīvais darbs ir viens no šīs komandas galvenajiem uzdevumiem.

ESI VĒRĪGS

Objektīvās pazīmes, kas var liecināt, ka persona kļuvusi par cilvēku tirdzniecības upuri (vizuālais izskats un saskarsme)

- uz personas ķermeņa ir redzami sasitumi vai citas fiziskas vardarbības pēdas;
- persona izskatās nekopta, nomocīta;
- persona mēģina aizbēgt;
- persona ir nervoza;
- persona ir ļoti jūtīga;
- persona izskatās iebaidīta;
- persona izrāda depresijas pazīmes;
- persona ir atturīga attiecībās ar citiem darbiniekiem;
- persona nelabprāt atbild uz jautājumiem, mēģina atbildēt atbilstoši kāda pamācībām, runā iemācītu tekstu.

Avots: www.cilvektirdznieciba.lv

Īstenojot projektu STROM II, no grupas dalībnieku vidus ir sagatavota arī lektoru komanda, kas jau vadījusi seminārus, iepazīstinot ar riskiem kļūt par cilvēku tirdzniecības upuriem, kā no tā izvairīties un kā šiem upuriem sniegt palīdzību, un šis darbs turpināsies. Šajā lektoru komandā ir Liepājas Sociālā dienesta Dienas centra personām ar garīgās attīstības traucējumiem vadītāja Maija Agatina, Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja priekšnieka vietniece Vita Kalote un resursu centra "Marta" Liepājas filiāles vadītājs Juris Dilba. Savukārt ar preses un citu informācijas līdzekļu starpniecību iedzīvotāji tiek informēti par darba grupas aktivitātēm, kā arī par cilvēktirdzniecības un darba drošības ārzemēs jautājumiem, speciālistu viedokļiem un aktualitātēm ar to saistītajā likumdošanā.

Bet, ieejot projekta noslēguma fāzē, ir sagatavots informatīvais buklets, kurā ir skaidrotas cilvēku tirdzniecības formas, iespējamie upuri un to vervētāju darbības veidi, lai tuvinātos upuriem. Šo bukletu izplatīs gan mācību iestādēs, gan dažādās sabiedriskās vietās Liepājā un plānots arī bijušajā Liepājas rajonā, jo, kā liecina pētījumi, cilvēki no mūsu reģiona ir vieni no tiem, kas visbiežāk nonāk cilvēktirdzniecības upuru lomā, ja runājam par Latviju.

** Projekts STROM II ir starptautisks projekts, kura mērķis ir stiprināt pašvaldību kapacitāti cilvēku tirdzniecības novēršanā un palīdzības sniegšanā cilvēku tirdzniecības upuriem, praktiski ieviešot 2015. gadā īstenotā projekta STROM ietvaros izstrādātās vadlīnijas pašvaldībām divās pašvaldībās Latvijā (Liepājā un Valmierā) Lietuvā, Igaunijā un Krievijas ziemeļ-rietumu reģionā. Projektu līdzfinansē Zviedrijas institūts, Ziemeļu Ministru padome un Latvijas Iekšlietu ministrija.*

*** 2003.gada janvārī Latvijā tika uzsākts projekts „Cilvēku tirdzniecības novēršana, izmeklēšana un upuru repatriācija”, kura autori ir International Organization for Adolescents /ASV/ sadarbībā ar Cross-Sektor Solutions, LLC /ASV/ un Latvijas Jaunatnes Veselības centra Padomi. Projekta pamatmērķis - palielināt Valsts institūciju un nevalstisko organizāciju sadarbības efektivitāti cīņā ar cilvēku tirdzniecību, izmantojot saskaņotas novēršanas un izmeklēšanas tehnikas.*

VĒRTĒJUMS

Starpinstitucionālās darba grupas dalībnieku atziņas un ieguvumi:

- darba grupas rīcībā ir pašu radīts praktisks materiāls - Liepājas pilsētas starpinstitucionālās darba grupas cilvēku tirdzniecības novēršanai institūciju kompetenču apraksts, kuru var efektīvi izmantot tās turpmākajā darbā;
- semināros veicināta izpratne par komandas darba nepieciešamību, plānojot aktivitātes darbam, preventīvam darbam ar cilvēku tirdzniecības upuriem;
- balstoties uz praktiskām darba metodēm, veicināta padziļināta izpratne par klienta/mērķa grupas vajadzībām, atrašanos sistēmā;
- domājot par preventīvo darbu, ieskicētas nozares un jomas, kur svarīga informācija par cilvēku tirdzniecības riskiem;
- gūts ieskats par daudznozaru sadarbības plusiem un grūtībām, kuras var rasties darbā ar mērķa grupām;
- gūts ieskats veiksmīgas komunikācijas pamatprincipos darbā ar mērķa grupām.

(no projektā STORM II „Stiprinot pašvaldību lomu darbam cīņā ar cilvēku tirdzniecību” iesaistīto starpinstitucionālo speciālistu darba grupas dalībnieku atsauksmēm)